

बुलेटिन

बर्ष २

अंक १

श्रावण-कार्तिक २०७७

सम्पादकीय

संरक्षक

श्री होमराज विष्ट

प्रधान सम्पादक

श्री किशोर पराजुली

सम्पादक मण्डल

श्री अर्चना भट्टराई
श्री भरना पन्थी

विशेष सहयोगी

श्री संजिता देवी सुनुवार
श्री पुष्पा देवकोटा
श्री टिका काफ्ले
श्री रुद्र प्रसाद घिमिरे
श्री होम बहादुर थापा
श्री बबिता कार्की

प्रकाशक

श्री कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन
सहयोग तथा तालिम केन्द्र,
भक्तपुर ।

कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरण तथा कृषि व्यवसायको विकास मार्फत खाद्य सुरक्षा एवं गरिबी निवारणमा टेवा पुर्याउदै बागमती प्रदेशको समग्र आर्थिक सामाजिक विकासको गतिलाई अगाडी बढाउन प्रदेशस्तरमा कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सम्बन्धी तालिम कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी यस क्षेत्रमा संलग्न कृषक, कृषि व्यवसायी एवं प्राविधिकहरुको निरन्तर रुपमा सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्न बागमती प्रदेश, भूमि व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, कृषि विकास निर्देशनालय मातहत रहने गरि कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्रलाई प्रमुख जिम्मेवारी तोकिएको छ । यसै परिप्रेक्ष्यमा यस केन्द्रले चौमासिक अवधिमा सञ्चालनमा ल्याएका क्रियाकलापहरुका बारेमा सेवाग्राही तथा सरोकारवालाहरुलाई जानकारी गराउने उद्देश्यले चौमासिक बुलेटिनको रुपमा प्रकाशित गरी प्रचार प्रसार गर्ने गरिएको छ ।

अहिले कोभिड-१९ नामक भाइरस विश्वजगतमा प्रमुख चिन्ताको विषय बनेको छ । विश्वकै अर्थतन्त्र लगायत सामान्य जनजीवन पनि ठप्प देखिन्छ । विश्व भाइरस संक्रमण नियन्त्रणमा कतिको सफल हुनेछ र यसले मानव अस्तित्व कहाँ पुऱ्याउने हो, त्यो अनुमान लगाउन सक्ने अवस्था छैन । यो भाइरसले नेपालमा पनि कसिलो प्रभाव पारेको छ । कृषि क्षेत्रमा यसको प्रभाव नकार्न सकिदैन । तसर्थ हामीले पनि लक्ष्य अनुसारको कार्यक्रम कोभिड-१९ को कारणले आ.व. २०७७/७८ को प्रथम चौमासिक अवधिमा सञ्चालन गर्न सकेका छैनौं । यस अवधिमा सञ्चालन गरेका मुख्य-मुख्य कार्यक्रम एवम् क्रियाकलापहरुको सञ्चालनबाट हासिल भएका उपलब्धीहरुलाई संक्षेपमा प्रस्तुत गर्ने प्रयास गरिएको छ । यस चौमासिक बुलेटिनलाई लाभदायी बनाउन यस अंकमा व्यवसायिक योजनाको परिचय तथा उदयीमान फलको रुपमा रहेको सिउँडी फलको खेती (Dragon Fruit) प्रविधि संक्षेपमा समावेश गरिएको छ । आगामी दिनहरुमा यस चौमासिक बुलेटिनलाई अझ परिष्कृत र परिमार्जित ढंगबाट तयार गरी बढी भन्दा बढी कृषक, कृषि व्यवसायी तथा कृषि उद्यमीलाई फाइदा पुग्ने गरी तयार गर्न पाठकहरुको अमूल्य सल्लाह, सुझाव तथा प्रतिक्रिया अपरिहार्य छ । यसर्थ यस बुलेटिनमा रहेका कमी, कमजोरीहरुलाई औल्याई दिई आगामी अंकहरु अझ व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन यहाँहरुबाट सदैव सक्रिय पृष्ठपोषणको अपेक्षा गर्दछौं ।

धन्यवाद !

यसभित्र

पाठ्यक्रम तर्जुमा बैठक सम्पन्न	२
कार्यालय सञ्चालन सामाग्री खरिद	२
वार्षिक प्रगती पुस्तिका प्रकाशन	३
केन्द्रका कर्मचारीहरुको स्वागत तथा विदाई कार्यक्रम सम्पन्न	३
नेपालमा सिउँडी फल खेती (Dragon fruit cultivation in Nepal)	४
व्यवसायीक योजना	७

पाठ्यक्रम तर्जुमा बैठक सम्पन्न

पाठ्यक्रम प्रशिक्षार्थीको सिकाईलाई दिशानिर्देश गर्न आवश्यक सबै तत्वहरु समावेश भएको दस्तावेज हो । यस केन्द्रको चालु आ.व. २०७७/७८ को वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार प्रथम चौमासिक अवधिमा अधिकृतस्तर कृषि विमा तथा कृषि ऋण प्रवर्द्धन, अगुवा कृषकस्तर आधुनिक मौरीपालन र अगुवा कृषकस्तर कृषि उद्यमशीलता विकास तालिम गरी जम्मा ३ वटा तालिम कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने कृयाकलाप रहेको छ । सो तालिम कार्यक्रमहरुको प्रस्तावित पाठ्यक्रम यस केन्द्रबाट तयार गरिएको छ । तालिम कार्यक्रमको पाठ्यक्रमलाई समयानुकूल, व्यवहारिक, उपयोगी एवं प्रभावकारी बनाउन तालिमसँग सम्बन्धीत विषय विशेषज्ञहरुको उपस्थितिमा मिति २०७७/०४/२३ गते शुक्रवारका दिन यसै केन्द्रको सभाहलमा पाठ्यक्रम तर्जुमा बैठकको आयोजना गरिएको थियो । उक्त बैठकमा कृषि विभाग, कृषि सूचना तथा प्रशिक्षण केन्द्र, मौरी विकास केन्द्र, बाली संरक्षण प्रयोगशाला, व्यवसायिक ग्रेनेज केन्द्र, घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यालय, सूर्यविनायक नगरपालिकाको कृषि शाखा र कृषि ज्ञान केन्द्रबाट विज्ञहरुको सहभागीता रहेको थियो । बैठकमा छलफलका दौरानमा प्राप्त सुझाव अनुरूप प्रस्तावित पाठ्यक्रमका विषयवस्तुहरुमा आवश्यक परिमार्जन सहित अन्तिम रूप दिने कार्य गरी सो बैठक सम्पन्न गरिएको छ ।

कार्यालय सञ्चालन सामग्री खरिद

कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र कार्यक्रम, बजेट उपशीर्षक नं. ३१२०१०१२, खर्च शीर्षक नं. ३११२२ अन्तर्गत यस केन्द्रको चालु आ.व. २०७७/०७८ मा वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रम बमोजिम कार्यालय सञ्चालनमा सहजता प्रदान गर्नका लागि तपसिल बमोजिमका सामग्रीहरु खरिद गरिएको छ । यस केन्द्रको खरिद इकाई समितिको मिति २०७७/४/१२ गते बसेको बैठकको निर्णयका आधारमा सामग्रीहरुको अनुमानित लागत स्टीमेट तयार गरिएको छ । प्रथम चौमासिकमा खरिद गर्ने सम्पूर्ण सामग्रीहरुको स्पेशिफिकेसन तयार गरि सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ र प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७६ बमोजिम कार्यालय सञ्चालन सामग्रीहरुको खरिद कार्य गरिएको छ ।

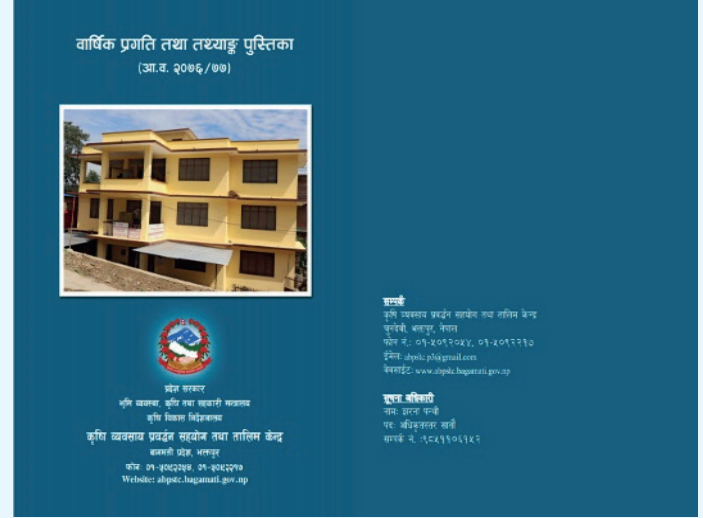
तपसिल

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण
११.३.२.२	मोटरसाइकल	वटा	१
११.३.७.१	ल्यापटप	सेट	१
११.३.७.२	डेस्कटप	सेट	५
११.३.७.१३	प्रिन्टर	संख्या	३
११.३.७.८०	यू.पि.यस.	संख्या	१०

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण
११.३.७.८२	टि.भी.	संख्या	१
११.३.७.१६	मल्टिमिडिया (Projector)	संख्या	१
११.३.७.१५	फोटोकपी मेशिन	संख्या	१

वार्षिक प्रगती पुस्तिका प्रकाशन

यस कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्रले सेवाग्राही तथा सरोकारवालाहरूको जानकारीको लागि यस कार्यालयको आ.व. २०७६ / ७७ मा सञ्चालन गरेका कार्यक्रमहरू र ती कार्यक्रमहरूको सञ्चालनबाट हासिल भएका उपलब्धीहरू समेटी ३०० थान वार्षिक प्रगति तथ्याङ्क पुस्तिकामा प्रकाशन गरिएको छ । यसबाट सरोकारवालाहरूलाई केन्द्रबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरूका बारेमा सुसुचित हुने अवसर प्राप्त हुनुका साथै सञ्चालित कार्यक्रमहरूको प्रभावकारिता मुल्यांकन गर्न सकिने छ । साथै सेवाग्राही तथा सरोकारवालाहरूको जानकारीको लागि कार्यालयको परिचय, उद्देश्य, कार्यविवरण, कार्यालयले सञ्चालन गर्ने मुख्य मुख्य कार्यक्रम तथा क्रियाकलापहरू समेत समेटिएको छ । उक्त वार्षिक पुस्तिका कार्यालयको वेबसाईटमा राखिएको छ । साथै ईच्छुक सेवाग्राहीहरूले यो वार्षिक पुस्तिका प्राप्त गर्न चाहेमा कार्यालयमा निःशुल्क रूपमा वितरण गर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

केन्द्रका कर्मचारीहरूको स्वागत तथा विदाई कार्यक्रम सम्पन्न

आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को प्रथम चौमासिक अवधिमा यस केन्द्रमा चार जना कर्मचारीहरूको स्वागत तथा विदाई गरिएको छ । यस केन्द्रमा वरिष्ठ कृषि प्रसार अधिकृत पदमा मिति २०७६ वैशाख १९ देखि कार्यरत श्री पवन सिंह भण्डारी एवम् वरिष्ठ कृषि अर्थ विज्ञ पदमा मिति २०७६ असार २ देखि कार्यरत श्री महेन्द्र कुंवरको कृषि विकास निर्देशनालय, बागमती प्रदेशमा सरुवा हुनुभएको छ । वरिष्ठ अधिकृतद्वयको मिति २०७७ कार्तिक २८ गतेबाट लागु हुने गरी रमाना गरिएको छ । मिति २०७७/०७/२७ गते कार्यक्रम आयोजना गरी उहाँहरूले यस कार्यालयमा कार्यरत रहँदा पुऱ्याउनु भएको योगदानका लागि धन्यवाद दिदै आगामी दिनमा सफल कार्यकालको शुभकामना व्यक्त गर्दै वरिष्ठ अधिकृतद्वयलाई यस केन्द्रबाट विदाई गरिएको छ ।

नेपाल कृषि सेवामा विगत लामो समयदेखि कार्यरत रहि कृषि क्षेत्रको विकासमा अतुलनिय योगदान पुऱ्याउनु भएका वरिष्ठ कृषि प्रसार अधिकृत श्री होमराज विष्ट साथै वरिष्ठ कृषि अर्थ विज्ञ श्री किशोर पराजुलीको यस केन्द्रमा सरुवा भएको थियो । वरिष्ठ कर्मचारीद्वयलाई मिति २०७७/०६/०५ गते यस केन्द्रमा आगामी कार्यकालको सफलताको शुभकामना व्यक्त गर्दै स्वागत गरियो । कर्मचारीद्वयको कृषि क्षेत्रको विकासमा लामो समयको अनुभव रहेकोले यस केन्द्रको उद्देश्य बमोजिमका क्रियाकलापहरूमा लक्ष प्राप्ती गर्न सहजता हुने साथै कार्यक्रम सञ्चालनमा अभू प्रभावकारिता हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

श्री होमराज विष्ट
वरिष्ठ कृषि प्रसार अधिकृत

श्री किशोर पराजुली
वरिष्ठ कृषि अर्थ विज्ञ

श्री पवन सिंह भण्डारी
वरिष्ठ कृषि प्रसार अधिकृत

श्री महेन्द्र कुंवर
वरिष्ठ कृषि अर्थ विज्ञ

नेपालमा सिऊँडी फल खेती (Dragon fruit cultivation in Nepal)

सिऊँडी फल दक्षिण अमेरिकाको मेक्सिकोमा उत्पत्ती भएको फल हो। यसलाई अङ्ग्रेजीमा ड्रागन फ्रुट पनि भनिन्छ। यसको वैज्ञानिक नाम *Hylocereus undatus* हो। यो काँडा हुने सिऊँडी प्रजातीको फल हो। यसको लहरा जिब्रो जस्तै हुने भएकाले यसलाई ड्रागन फ्रुट भनिएको हो। छिमेकी राष्ट्रहरु भारत र चिनबाट नेपालमा भित्रिएको यस फलको नेपालमा पनि उत्पादन हुन थालेको छ। यो फल मानिसका लागि गुणकारी, स्वादिष्ट र रोप्दा पनि सफा, सुन्दर र आकर्षक देखिने हुन्छ। यो फलको फूल रातीमा मात्र फुल्ने भएकाले यसलाई रातकी रानी (queen of the night or, lady of the night or moon flower) पनि भनिन्छ। त्यसैगरी यस फलको बोकामा कल्पा जस्तो हुने कारणले यसलाई पिताया (the scale fruit) को उपनामले पनि चिनिन्छ।

गमला, घरको छत, कौसी, रेलीङ्ग, भ्याल तथा खाली ठाउँ जहाँ पनि रोपेर सजिलै फलाउन सकिने यो फल रोपेको १/२ वर्ष भित्रमा फलन सुरु हुन्छ। नेपालमा यो फलको व्यवसायिक खेती काभ्रे, दाङ्ग र धनकुटा जिल्लामा गरेको पाइन्छ।

ड्रागन फलको महत्व

- सर्वगुण भएर नै होला सायद यसलाई ईश्वरीय फल मानिएको। यसको सेवनले शरीरमा क्यान्सर प्रतिरोधि शक्तिको विकासमा मद्दत गर्दछ।
- यसको नियमित सेवनले शरीरमा रहेको विशाक्त तत्वलाई हटाउँछ साथै रगतमा भएको उच्च कोलेस्टोरल घटाउनुको साथै उच्च रक्तचापलाई घटाउन मद्दत गर्दछ। दम तथा कफका रोगीलाई फाइदाजनक मानिन्छ।
- भिटामिन सि प्रशस्त मात्रामा पाइने हुँदा अनुहारको छाला सुन्दर बनाउनु तथा चोटपटक लागेर काटेको तन्तुलाई छिटो बढ्न मद्दत गर्नुको साथै रोग प्रतिरोधि शक्ति बढाउन सहयोग गर्दछ।
- यसको फलमा भिटामिन वि वान, वि टु, वि थ्रि पाइने भएकाले यसलाई बहुभिटामिनको स्रोत मानिन्छ र भोक जगाउन सहयोग गर्दछ।
- यसको सेवनले आँखाको तेज बढ्नुको साथै शरीरलाई तनावमुक्त बनाउँछ।
- यसमा प्रशस्त मात्रामा क्याल्सियम, फोस्फोरस पाइन्छ। यसको नियमित सेवनले शरीरको हड्डी तथा दाँत बलियो बनाउनुको साथै तन्तुहरूको विकासमा मद्दत गर्दछ।
- यसको नियमित सेवनले शरीरको तौल घटाउनुको साथै शरीरलाई शान्तुलित बनाई राख्न मद्दत गर्दछ। रगतमा ग्लुकोजको मात्रा घटाउनुको साथै मधुमेह- २ कम गर्दछ।

माटो

यसको खेतीको लागि निकासयुक्त, प्रशस्त मात्रामा प्रांगारिक पदार्थ भएको बलौटे दोमट तथा चिम्टाइलो दोमट माटो उपयुक्त मानिन्छ। माटोको पि.एच मान ५.३ देखि ६.७ सम्म राम्रो मानिन्छ। पितयाको छोटो जरा (१५ देखि ३० से.मी.) हुने हुँदा हल्का तथा मलिलो माटो हुनु अति आवश्यक हुन्छ।

हावापानी

उष्ण प्रदेशिय हावा पानीमा हुर्कने यो प्रजातिको विरुवा वर्षभरी एकनासको पानी पर्ने क्षेत्रमा राम्रोसंग हुर्कने गर्दछ । यसको खेति समुन्द्र सतहबाट १५०० मिटर उचाई सम्मको क्षेत्रमा व्यवसायिक रूपमा गर्न सकिन्छ । पुर्णरूपमा सूर्यको प्रकाश लाग्ने स्थान यसको लागि उपयुक्त मानिन्छ । प्रकाश कम परेको अवस्थामा विरुवाको वृद्धि विकास कम भएर जान्छ ।

सिउँडी फलको खेती गरिने मुख्य प्रजातीहरु

क. रातो फल र सेतो खाने भाग भएको (Hylocereus undatus)

ख. रातो फल र रातो खाने भाग भएको (Hylocereus Costaricensis)

ग. पहिलो फल र सेतो खाने भाग भएको (Hylocereus Selenicurus)

जमिनको तयारी तथा विरुवा रोप्ने तरिका

विरुवा लगाउने जमिनलाई राम्रोसँग खनजोत गरी प्रशस्त मात्रामा प्राङ्गारिक मल मिसाई माटो हल्का तथा बुरबुराउँदो बनाउनु पर्छ । लाईनदेखि लाईनको दूरी २.५ मिटर र बोटबाट बोटको दूरी २ मिटर हुने गरी रेखाङ्कन गर्नुपर्दछ । यसरी बीउ अथवा विरुवा लगाउँदा १ हेक्टर क्षेत्रफलमा ८००० विरुवा र २००० पोल लाग्दछ। यसको विरुवालाई अडिनको लागि पोल वा खाबोको आवश्यकता पर्दछ । पोलहरूलाई डोरीले बाँधेर विरुवा अडिन दिनुपर्छ । सिउँडी विरुवाको उचाई १.५ मिटरसम्म हुन्छ । विरुवा अड्याउने पोल पनि त्यसै अनुसारको दिनुपर्दछ । पोललाई ५० से.मि. गाडेर दरो किसिमले अड्याउनुपर्छ । प्रत्येक पोलको वरीपरी ३० से.मि. फरक पर्ने गरी ४ वटा बीउ वा विरुवा रोप्नुपर्छ । सोभै बीउ रोप्दा ५ से.मि. गहिराईमा र कटिड विरुवा रोप्दा भने पोलिथिन ब्यागमा जति गहिराईमा विरुवा गढेको छ त्यसै अनुसार गाड्नुपर्छ र विरुवालाई केही मात्रामा पोलतर्फ ढल्काएर रोप्नुपर्छ । विरुवा सारीसकेपछि हल्का सिँचाइ गरेर विरुवाको वरिपरी पराल वा खरको छापो दिनुपर्छ । जसले गर्दा माटोमा रहेको चिस्यानलाई जोगाएर राख्न मद्दत गर्दछ ।

सिउँडी फलको प्रसारण विधि

यो फलको प्रसारण लैङ्गिक र वानस्पतिक दुवै तरिकाबाट गर्न सकिन्छ। वानस्पतिक तरिकाबाट प्रसारण गर्दा कटिङ्ग र ग्राफ्टिङ्ग विधि उपयुक्त हुन्छ । कटिङ्ग गर्दा २५-३० से. मि. लामो काण्डलाई लिनु पर्दछ । कटिङ्ग गरेको हाँगामा प्रशस्त आँखाहरु हुनुपर्दछ, र स्वस्थ हाँगा छान्नु पर्दछ । कटिङ्गलाई बोर्डो मिश्रणमा डुबाएर पोली ब्यागमा रोप्नुपर्दछ । पोलि ब्यागमा माटो, मल र बालुवा १: १: १ को मिश्रण बनाई राख्नु पर्दछ । लैङ्गिक तरिकाबाट प्रसारण गर्दा नर्सरीमा विउ रोपेर विरुवा उत्पादन गरि गर्न सकिन्छ । सिधै पोलको वरिपरि प्रति पोल ४ वटा बीउ रोपेर पनि उत्पादन लिन सकिन्छ । यो फलको व्यवसायिक उत्पादन ३ वर्ष पछि शुरु हुन्छ ।

सिऊँडी फल बगैँचाको रेखाङ्कन, गोडमेल, मलखाद्य तथा अन्तरबाली व्यवस्थापन

सिऊँडी फललाई समथर जग्गामा बर्गाकार, आयातकार र षड्कोणाकारमा रोप्न सकिन्छ। भिरालो जमिन भएको खण्डमा लाइनमा कन्टुर बनाएर ग्रहा कान्ता प्रणाली (contour system) मा रोप्न सकिन्छ। जग्गाको रेकाङ्कन गरिसकेपछि ६० से.मी. लम्बाई, ६० से.मी. चौडाई र ६० से.मी. गहिरो खाडल खन्नु पर्दछ। सो खाडलमा १-२ डोको राम्रोसँग पाकेको गोबर मल अथवा कम्पोष्ट मल माटोमा मिलाउनु पर्दछ। यो फलको खेती गर्दा वोट देखि वोट र लाईन देखि लाईनको दुरी २-३ मिटरको फरकमा हुनु पर्दछ। प्रायजसो जेष्ठ-असार महिनामा यसको रोपण गरिन्छ। यो फलको उत्पादन ३ वर्ष पछि शुरु हुन्छ। फल टिपे पश्चात गोडमेल गर्दा कम्पोष्ट मल १०/१५ के.जी., नाइट्रोजन ७० ग्राम, फस्फोरस ९० ग्राम र पोटास ४० ग्राम प्रति वोट प्रति वर्षका दरले दिनुपर्दछ। कम्पोष्ट मल प्रत्येक वर्ष २ के.जी को दरले बढाउँदै लगेर २० के.जी प्रति वोट प्रति वर्षसम्म हाल्नु पर्दछ। मल हाल्दा वोटको वरिपरि रिङ्ग बनाएर हाल्नुपर्दछ। यो फल लगाएको करिब १-१.५ वर्षसम्म फल नफल्दासम्ममा जमिन खाली हुने समयमा प्रतिस्पर्धा नगर्ने खालको बाली जस्तै चना, केराउ, मास, मुंग, तोरी लगाउन सकिन्छ।

काँटछाट

खासगरी बिरुवाको सामान्य अवस्था हेरी बिरुवामा के कस्तो आकार दिने हो सोही अनुसार pruning गर्नुपर्दछ। यसलाई बीचमा खुला तथा छाता जस्तो आकार (umbrella shape canopy) बनाउनु उपयुक्त हुन्छ।

रोग कीरा

यसको बिरुवा कमलो हुने हुँदा फल, काण्ड, पात, आँकुरा, फूल, जरा आदिमा विभिन्न किसिमका रोग कीराले आक्रमण गर्न सक्दछ। मुख्य रूपले लाग्ने कीराहरूमा धमिरा, थ्रिप्स, कमिला, कत्ले कीरा, मिलिवग, खपटे, चिप्ले कीरा, गवारो, नेमाटोड, फल कुहाउने भिङ्गा, मुसा, चरा, तथा चमेरो आदि पर्दछन्। माटो भित्र बस्ने कीराको लागि क्लोरोपाईरीफोस प्रयोग गर्न सकिन्छ। रोगको लागि भने कपरयुक्त दुसिनासक विषादी कपर, कपर अक्सिक्लोराईड, डाइथेन एम ४५, म्यान्कोजेब, आदि प्रयोग गर्न सकिन्छ। फल तयार हुन लागे पछि कम्तिमा १५-२० अगाडिबाट विषादी छर्न बन्द गर्नुपर्छ।

उत्पादन

फल तयार भईसकेपछि फलसँग जोडिएको टर्मिनल पेटल रातो भएर जान्छ र फलको तलको भाग सुनिएको जस्तो देखिन्छ। पहिलो चक्रको बालीको तयारी June-October र दोस्रो चक्रको बाली December-June मा तयारी हुन्छ। ड्रागनको फल फूल लागेको ३०-५० दिनमा तयार हुन्छ। प्रति वर्ष ५-६ बाली चक्रको फसल लिन सकिन्छ (between May and November)। फललाई ५ डिग्री सेल्सियस, तापक्रम र ९०५ सापेक्षिक आद्रताको अवस्थामा ४० दिनसम्म राख्न सकिन्छ। पहिलो वर्षमा प्रति पोल ८-१० वटा फल लाग्दछ। मुख्य सिजनको रूपमा असोज-फाल्गुन चक्रलाई मानिन्छ। डेढदेखि दुई वर्षपछि फल लाग्न सुरु गर्दछ। एक पटक लगाएको बिरुवाले १५-२० वर्षसम्म फल दिन सक्दछ। बिरुवा June महिनामा फुल्ल सुरु गर्दछ र October महिनासम्म फुलीरहन्छ।

सन्दर्भ सामाग्री

Atreya, P. N. (2020). *Commercial dragon fruit production technology*. Kathmandu: Warm temperate horticulture center.

Subedhi, K. P. (2069). Dragon fruit cultivation. In द्वैमासिक कृषि (p.11). Kathmandu: Agriculture information and communication center.

व्यवसायीक योजना

कुनै पनि कार्य नाफाको उद्देश्यले व्यवसायिक रूपमा सञ्चालन गर्दा आर्थिक वा प्राविधिक रूपले सम्भाव्य वा लाभदायक छ वा छैन भनी कार्य गर्नु पहिला नै जानकारीको लागि तयार गरिने विस्तृत विवरणलाई व्यवसायिक योजना भनिन्छ। यसमा कुनै पनि व्यवसाय स्थापना गरी सञ्चालन गर्नका लागि सम्पूर्ण पक्षहरू जस्तै: बजार, उत्पादन, खर्च, पूँजी, व्यवसायबाट हुन सक्ने फाइदा र वेफाइदा आदि सम्बन्धी सम्पूर्ण जानकारीहरू समावेश गरिन्छ। यसरी व्यवसाय योजनालाई कुनै उद्यम वा व्यवसायको मार्गचित्र तथा रूपरेखाको रूपमा लिइन्छ। व्यवसाय योजनामा कति परिमाणमा वस्तु उत्पादन गर्ने, वस्तु कहिले र कहाँ विक्री गर्ने, लक्षित ग्राहकको हुने, उत्पादन लागत कति लाग्ने हो, साथै पूँजीगत लगानी कति हुने हो भन्ने जस्ता विषयहरू उल्लेख गरिएका हुन्छन्।

व्यवसायिक योजना कसका लागि ?

- उद्यमी आफ्नै लागि ।
- वित्तीय संस्थासँग ऋण लिनु परेमा ।
- साभेदारी भएमा साभेदारहरूको लागि
- सम्बन्धित कार्यालयको लागि (दर्ता गर्नु परेमा) ।
- परिवारका अन्य सदस्यहरू (जो व्यवसायमा संलग्न छन्) का लागि ।
- व्यवसाय सञ्चालनको पथ प्रदर्शकको रूपमा प्रयोग गर्न ।
- कुनै व्यवसायको वैधानिक दर्ताको लागि प्रयोग गर्न ।

किन आवश्यक छ व्यवसायिक योजना

- योजनामा रहेको व्यवसाय आर्थिक र प्राविधिकरूपले सम्भाव्य छ वा छैन निचोडमा पुग्न सहयोग गर्छ ।
- बजारका सम्पूर्ण पक्षमा सजग गराउँदछ ।
- उत्पादनका लागि आवश्यक पर्ने जग्गा, भवन, मेशिन औजार, फर्निचर र सवारी साधनको व्यवस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउँछ ।
- के कति खर्चको आवश्यकता पर्छ, त्यसको बारेमा जानकारी दिन्छ ।
- उत्पादन लागतको बारेमा थाहा हुन्छ ।

- व्यवसाय गर्नको लागि कति रकमको आवश्यकता पर्छ, त्यसको व्यवस्था कसरी गर्ने जस्ता प्रश्नको उत्तर दिने काम गर्छ ।
- विक्रि मूल्य कसरी निर्धारण गर्ने भन्ने बारेमा जानकारी दिन्छ
- वर्ष भरी काम गरेपछि के कति आर्जन हुन्छ, त्यसको जानकारी हुन्छ ।
- व्यवसायका जोखिम पक्षहरूलाई न्यूनीकरण गर्ने उपायहरूको खोजी गर्न सहयोग गर्छ ।
- ऋणका लागि वित्तीय संस्थामा पेश गर्न र कानुनी मान्यता प्राप्त गर्नका लागि सरकारी कार्यालयमा आवश्यक पर्दछ ।

व्यवसायिक योजनाका संभागहरू

- बजार योजना
- उत्पादन योजना
- खर्च योजना
- वित्तीय योजना

☎ ०१ ५०९२२१७, ०१ ५०९२०५४ ✉ abpstc.p3@gmail.com 🌐 www.abpstc.bagamati.gov.np

कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र, चुनदेवी, भक्तपुर

चैमासिक बुलेटिन